

Til kultur- og likestillingsdepartementet.

Oslo, 13. januar 2023.

Ytringsfrihetskommisjonens utredning (NOU 2022: 9) – høringsvar fra NKRF

Innledning

Vi viser til mottatt høringsbrev av 29. september 2022 der NOU 2022: 9 *En åpen og opplyst offentlig samtale – Ytringsfrihetskommisjonens utredning* sendes på høring.

NKRF deler synet på at ytringsfriheten er et gode for mennesket og samfunnet, og at den er grunnleggende fordi den bidrar til sannhetssøken, demokrati og fri meningsdannelse.

Vi er en interesseorganisasjon for kontroll og revisjon i kommunene, og har som visjon å være på vakt for fellesskapets verdier. Ytringsfrihet og demokrati er helt klart slike verdier, og som vi ønsker å bidra til å styrke.

I det nedenstående har vi konsentrert oss om tema som er særskilt relevante for vår bransje, og som påvirker våre muligheter til å styrke ytringsfriheten og demokratiet.

Ytringsfriheten som kontrollfunksjon

I kapittel 3.3.5 *Demokrati – informasjonsfrihet, meningsutveksling og kontroll* slås det fast at ytringsfriheten også er en kontrollfunksjon i et demokrati ved at det er innbyggerne i fellesskap som sørger for at maktutøverne er underlagt kontroll.

Denne kontrollfunksjonen kommer ytterligere til sin rett ved at forvaltningen er gjenstand for kontroll av folkevalgte organer, og at informasjon om hvordan forvaltningen fungerer, deles med innbyggerne.

I kommunal sektor er det derfor viktig at de kommunale kontrollutvalgene kan ivareta sin rolle som kommunestyrets kontrollorgan, og at de får tilgang til den informasjon som er nødvendig for å gjøre dette. Vi vil i denne forbindelse understreke at rammevilkårene for de kommunale kontrollutvalgene og kommunenes revisorer er en viktig forutsetning for utvikling av ytringsfriheten og demokratiet.

Innsyns- og arkiveringspraksis i kommunal og statlig forvaltning

I kapittel 11 *Offentlighetsprinsippet og retten til informasjon*, vises det i delkapittel 11.4.7 *Andre undersøkelser, utvalg og tilsyns- og kontrollinstanser* til to undersøkelser Riksrevisjonen har gjort av arkivering og åpenhet i statlig forvaltning. Begge undersøkelsene (2017 og 2021) viste til svakheter ved innsyns- og arkiveringspraksis og at utviklingen gikk i feil retning på viktige områder, en kritikk som også Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite sluttet seg til.

Det vises også til at undersøkelser fra kommuner ga tilsvarende bilde.

Det anbefales en rekke tiltak for å bedre denne situasjonen, og vi støtter disse.

Kildevernet

Det er viktig å ta hensyn til kildevernet. Kommisjonen slår fast at det er behov for et sterkt kildevern (kapittel 12.6.15), og at kildevernet er avgjørende for at samfunnet får tilgang til viktig informasjon. Videre sies det at hvis potensielle kilder står i fare eller tror de står i fare for å bli avslørt, vil dette ha en nedkjølende effekt på deres vilje til å gå til mediene med den informasjonen de besitter.

Dette er også meget relevant for kontroll og revisjon i kommunene. Gjennom sine undersøkelser i kommunene bruker revisor en rekke informanter som grunnlag for sine funn og konklusjoner. Det er imidlertid store svakheter ved kildevernet i slike situasjoner, da man kan oppleve at det fra media og andre bes om innsyn i revisors arbeidspapirer, herunder intervjureferater. På samme måte som for mediene, kan dette ha en nedkjølende effekt på potensielle informanters vilje til å gi revisor den informasjonen de besitter. Dette bidrar til å svekke hele kontroll- og revisjonsinstituttet i kommunal sektor. Lovverket bør derfor styrkes og på en tydelig måte ivareta kildevernet også når det gjelder kontroll og revisjon i kommunene.

Vennlig hilsen

NKRF

Per Olav Nilsen /s/
styreleder

Rune Tokle /s/
daglig leder